



Felleskjøpet

Råvaretilgang og prisutvikling i et krevende marked

Rune Lostuen

Produktsjef drøvtygger

Formel™

Agenda

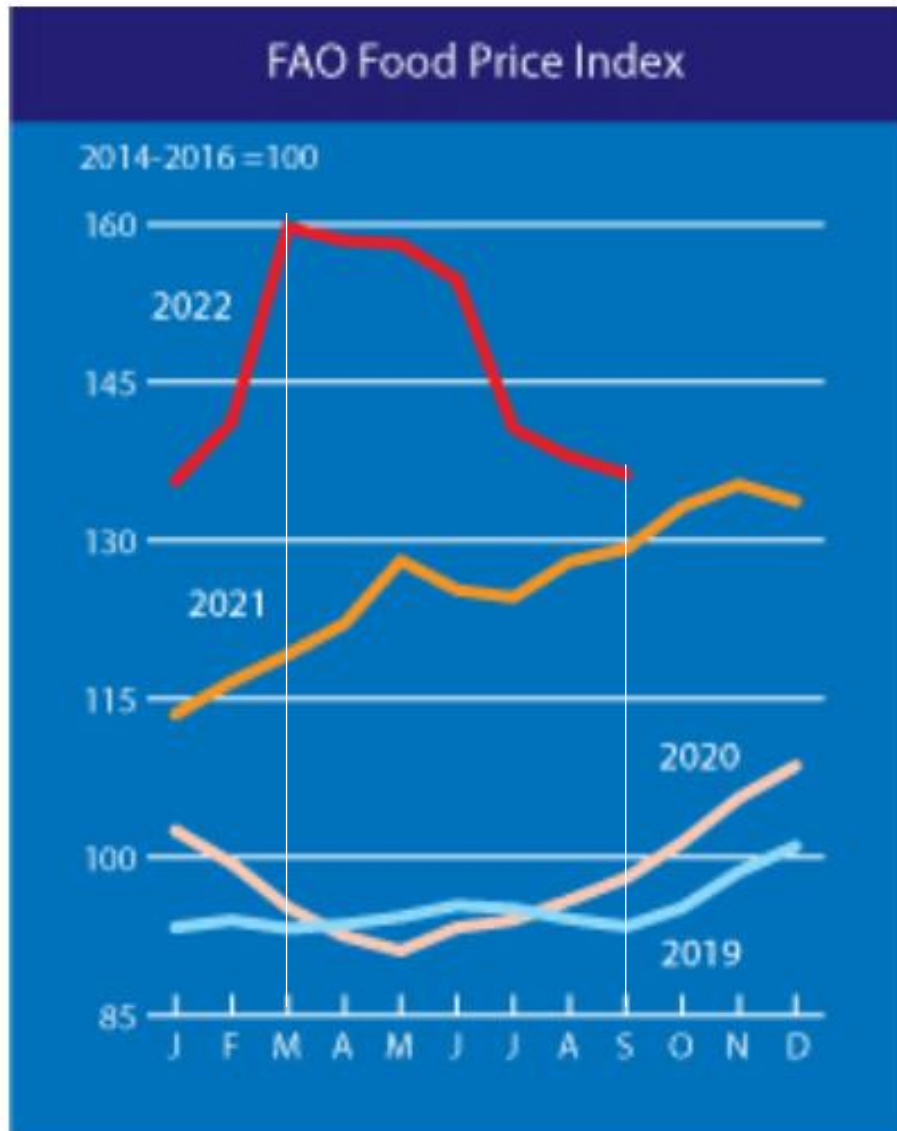
- Hva har skjedd nasjonalt/Internasjonalt siste 2 år?
 - Påvirkning på gjødselpriser
 - Påvirkning på råvarepriser til kraftfôr
 - Utslag på priser til gardbruker
-
- Hva kan du som sau-produsent gjøre på eget bruk?

Hvor står vi på sau/lam ift kraftfôrbruk/norskandel

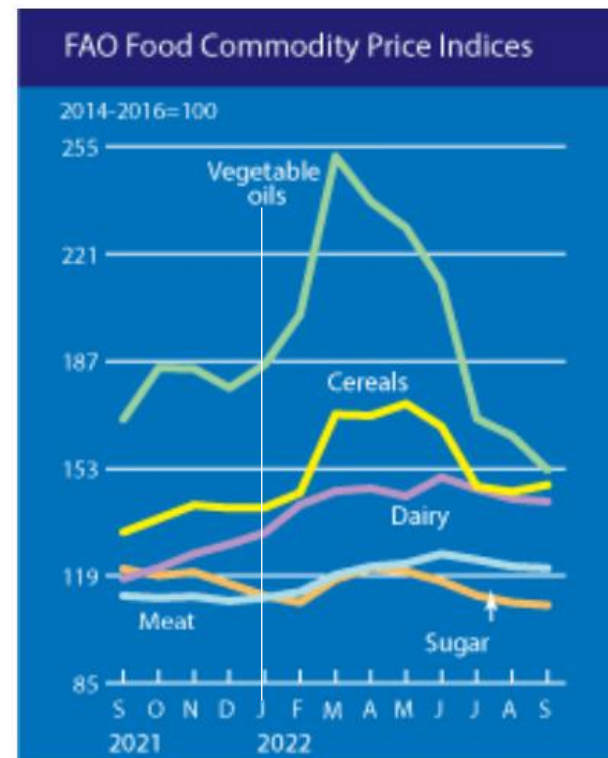
Tabell 1: Andel grovfôr og kraftfôr i rasjonen til de forskjellige husdyra, samt total norskandel i fôret i et normalår.

	Andel kraftfôr i fôrseddelen til dyret (%)	Andel norske råvarer i kraftfôret (%)	Andel grovfôr i fôrseddelen til dyret	Andel norske råvarer i det totale fôret (grovfôr og kraftfôr)
Storfe – Melkeproduksjon	45	60	55	82
Storfe – Ammeku	7	63	93	97
Storfe okser – Intensiv produksjon	39	63	61	86
Sau/lam	12	63	88	96
Svin	100	71	-	71
Kyllingproduksjon	100	40	-	40
Eggproduksjon	100	54	-	54

Release date: 07/10/2022

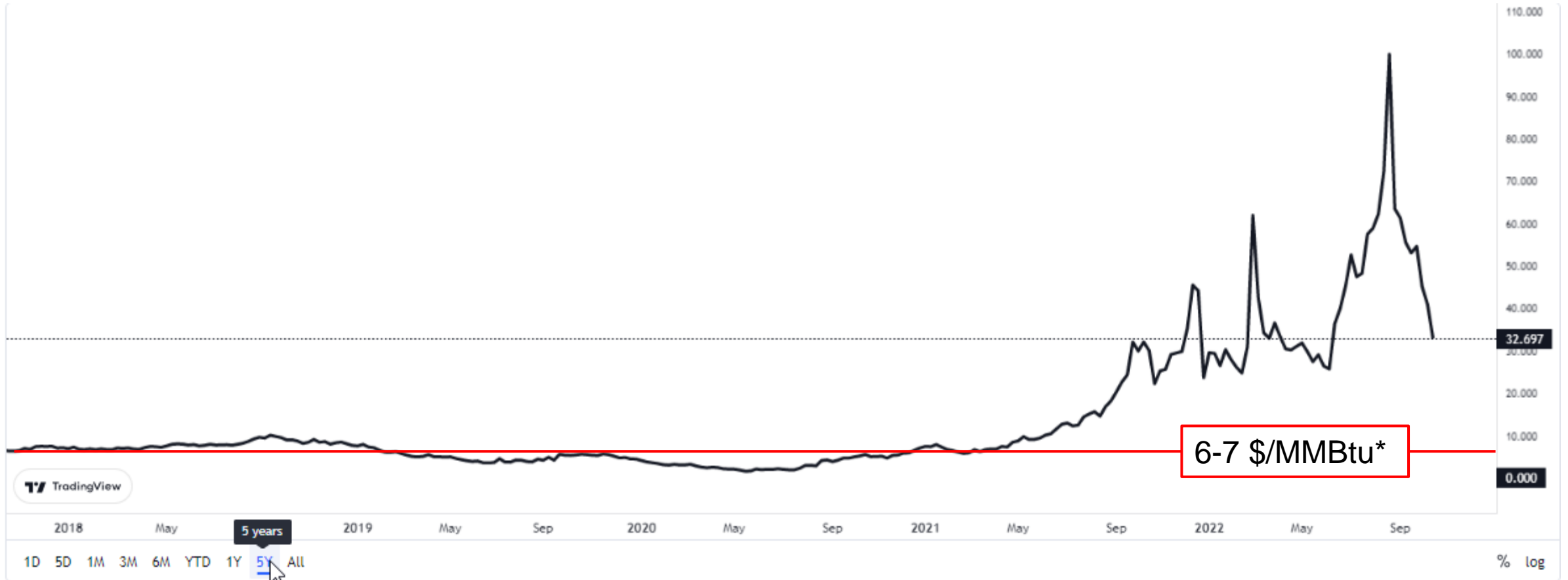


- Verdensmarkedsprisene nådde en topp rett etter at Russland invaderte Ukraina
- Høye priser på landbruksprodukter øker etterspørselen etter gjødsel og andre driftsmidler



Fallende priser på landbruksprodukter og stigende gjødselpriser legger press på marginene til bøndene. Det reduserer etterspørselen etter bl.a. gjødsel

Europeiske gasspriser siste 5 år



*1 MMBtu = 3,41 MWh

Prisliste gjødsel FRA VERDAL

FRA 1. MAI 2021

(Med forbehold om endringer og varetliggang)



Vareslag	Storsekk			Småsekk				
		Nettvekt pr. sekk	FKnr.	Pris kr pr. tonn	Nettvekt pr. sekk	FKnr.	Pris kr pr. tonn	
NPK-GJØDSEL								
Fullgjødsel @ 12-4-18 mikro	granulert	terminvare	600 kg	50847	kr 5 310	25 kg	50842	kr 5 700
Fullgjødsel @ 18-3-15	granulert	terminvare	600 kg	50457	kr 4 330	25 kg	50452	kr 4 720
Fullgjødsel @ 20-4-11	granulert	terminvare	600 kg	50547	kr 4 010			
Fullgjødsel @ 17-5-13	granulert	terminvare	600 kg	50317	kr 4 170			
Fullgjødsel @ 22-3-10	granulert	terminvare	600 kg	50357	kr 4 000	25 kg	50352	kr 4 390
Fullgjødsel @ 22-2-12	granulert	terminvare	600 kg	50387	kr 4 210			
Fullgjødsel @ 25-2-6	granulert	terminvare	600 kg	50607	kr 3 650			
Fullgjødsel @ 8-5-19 mikro	granulert	terminvare	600 kg	50722	kr 5 620			

Prisliste gjødsel FRA VERDAL

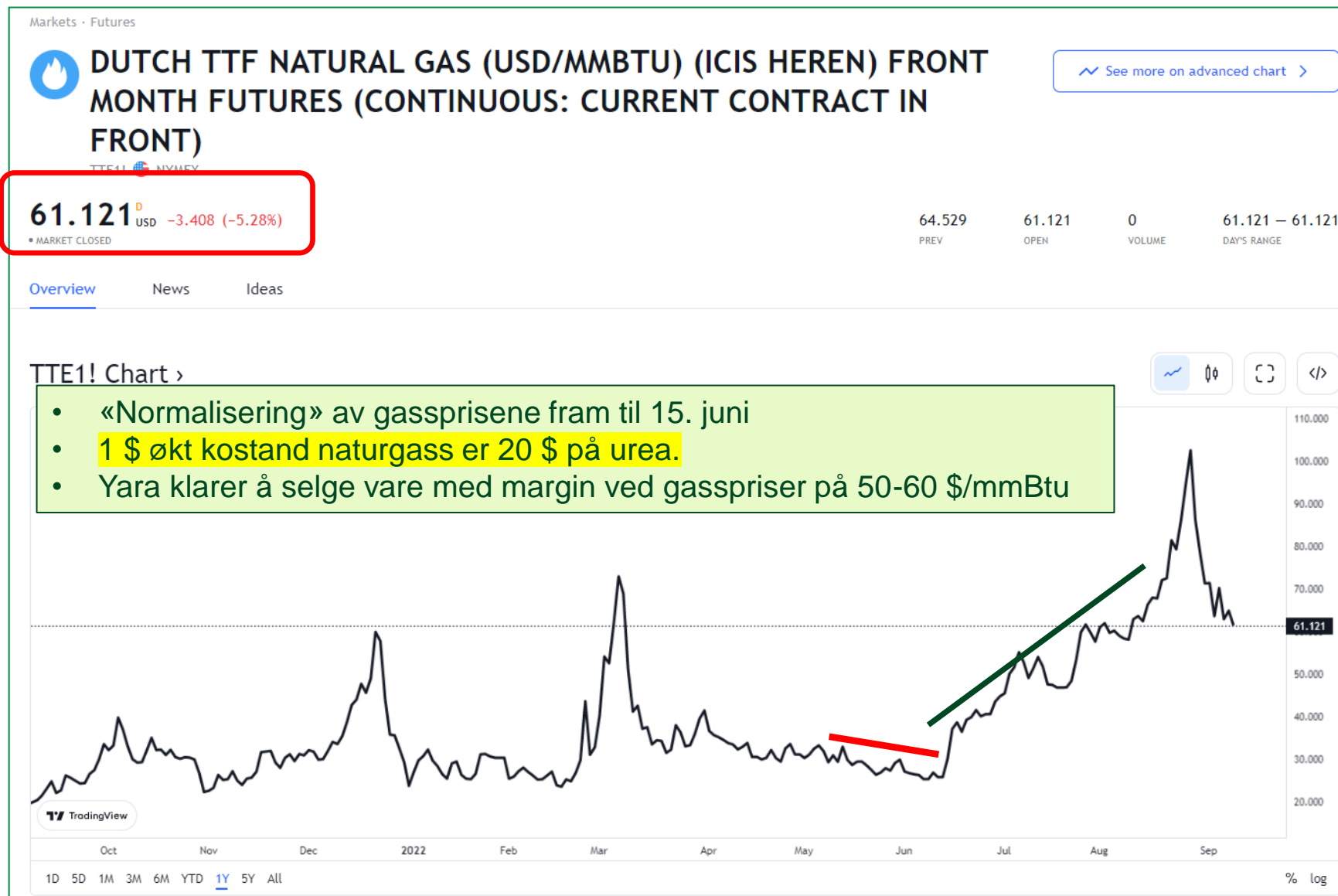
FRA 1. APRIL 2022

(Med forbehold om endringer og varetliggang)

Vareslag	Storsekk			Småsekk				
		Nettvekt pr. sekk	FKnr.	Pris kr pr. tonn	Nettvekt pr. sekk	FKnr.	Pris kr pr. tonn	
NPK-GJØDSEL								
Fullgjødsel @ 12-4-18 mikro	granulert	terminvare	600 kg	50847	kr 10 820	25 kg	50842	kr 11 210
Fullgjødsel @ 18-3-15	granulert	terminvare	600 kg	50457	kr 10 990	25 kg	50452	kr 11 380
Fullgjødsel @ 20-4-11	granulert	terminvare	600 kg	50547	kr 11 050			
Fullgjødsel @ 17-5-13	granulert	terminvare	600 kg	50317	kr 11 220			
Fullgjødsel @ 22-3-10	granulert	terminvare	600 kg	50357	kr 11 150	25 kg	50352	kr 11 540
Fullgjødsel @ 22-2-12	granulert	terminvare	600 kg	50387	kr 11 410			
Fullgjødsel @ 25-2-6	granulert	terminvare	600 kg	50607	kr 11 080			

Prisen på 25-2-6 økte med > 7. kr/kg i løpet av 12 mnd

Informasjon gitt 12. sept. 2022



Prisliste gjødsel FRA KAMBO

FRA 1. JUNI 2022

(Med forbehold om endringer og varetilgang)

Vareslag			Storsekk			Småsekk		
			Nettvekt pr. sekk	FKnr.	Pris kr pr. tonn	Nettvekt pr. sekk	FKnr.	Pris kr pr. tonn
NPK-GJØDSEL								
Fullgjødsel @ 12-4-18 mikro	granulert	terminvare	600 kg	50847	kr 9 800	25 kg	50842	kr 10 190
Fullgjødsel @ 18-3-15	granulert	terminvare	600 kg	50457	kr 8 830	25 kg	50452	kr 9 220
Fullgjødsel @ 20-4-11	granulert	terminvare	600 kg	50547	kr 8 700			
Fullgjødsel @ 17-5-13	granulert	terminvare	600 kg	50317	kr 8 580			
Fullgjødsel @ 22-3-10	granulert	terminvare	600 kg	50357	kr 8 610	25 kg	50352	kr 9 000
Fullgjødsel @ 22-2-12	granulert	terminvare	600 kg	50387	kr 8 880			
Fullgjødsel @ 25-2-6	prillet	terminvare	600 kg	50607	kr 7 910			



Prisliste gjødsel FRA KAMBO

FRA 23. JANUAR 2023

(Med forbehold om endringer og varetilgang)

Vareslag			Storsekk			Småsekk		
			Nettvekt pr. sekk	FKnr.	Pris kr pr. tonn	Nettvekt pr. sekk	FKnr.	Pris kr pr. tonn
NPK-GJØDSEL								
Fullgjødsel @ 12-4-18 mikro	granulert	terminvare	600 kg	50847	kr 9 610	25 kg	50842	kr 10 110
Fullgjødsel @ 18-3-15	granulert	terminvare	600 kg	50457	kr 8 740	25 kg	50452	kr 9 240
Fullgjødsel @ 17-5-13	granulert	terminvare	600 kg	50317	kr 8 490			
Fullgjødsel @ 22-3-10	granulert	terminvare	600 kg	50357	kr 8 470	25 kg	50352	kr 8 970
Fullgjødsel @ 22-2-12	granulert	terminvare	600 kg	50387	kr 8 790			
Fullgjødsel @ 25-2-6	prillet	terminvare	600 kg	50607	kr 7 960			

Prisen nå i januar er på nivå med prisene vi hadde i juni 2022.

Fram mot midt av mai 2023 vil prisene på NPK-produkter i norsk marked øke med 300 kr/t.

Hva med kraftfôrråvarer?

Norge er helt avhengige av råvareimport

	Gjennomsnitt 2017-21	Tilgang 2021	Prognose 2022	Prognose ifht siste 5 år	Prognose ifht siste år
Matkveite	170 000	186 000	262 000	154 %	141 %
Fôrkveite	129 700	62 400	122 000	94 %	196 %
Kveite i alt	299 700	248 400	384 000	128 %	155 %
Matrug	12 100	16 200	25 000	207 %	154 %
Fôrrug/rugkveite	23 900	22 000	34 000	142 %	155 %
Rug/rugkveite i alt	36 000	38 200	59 000	164 %	154 %
Bygg	536 700	576 900	591 000	110 %	102 %
Havre	237 000	253 600	291 000	123 %	115 %
Korn totalt	1 109 400	1 117 100	1 325 000	119 %	119 %
Erter	3 600	3 300	10 000	278 %	303 %
Oljefrø, åkerbønner	12 200	12 500	23 000	189 %	184 %
Korn, erter, oljefrø	1 125 200	1 132 900	1 358 000	121 %	120 %
Matandel kveite	57 %	75 %	68 %		
Matandel rug/rugkveite	34 %	42 %	42 %		

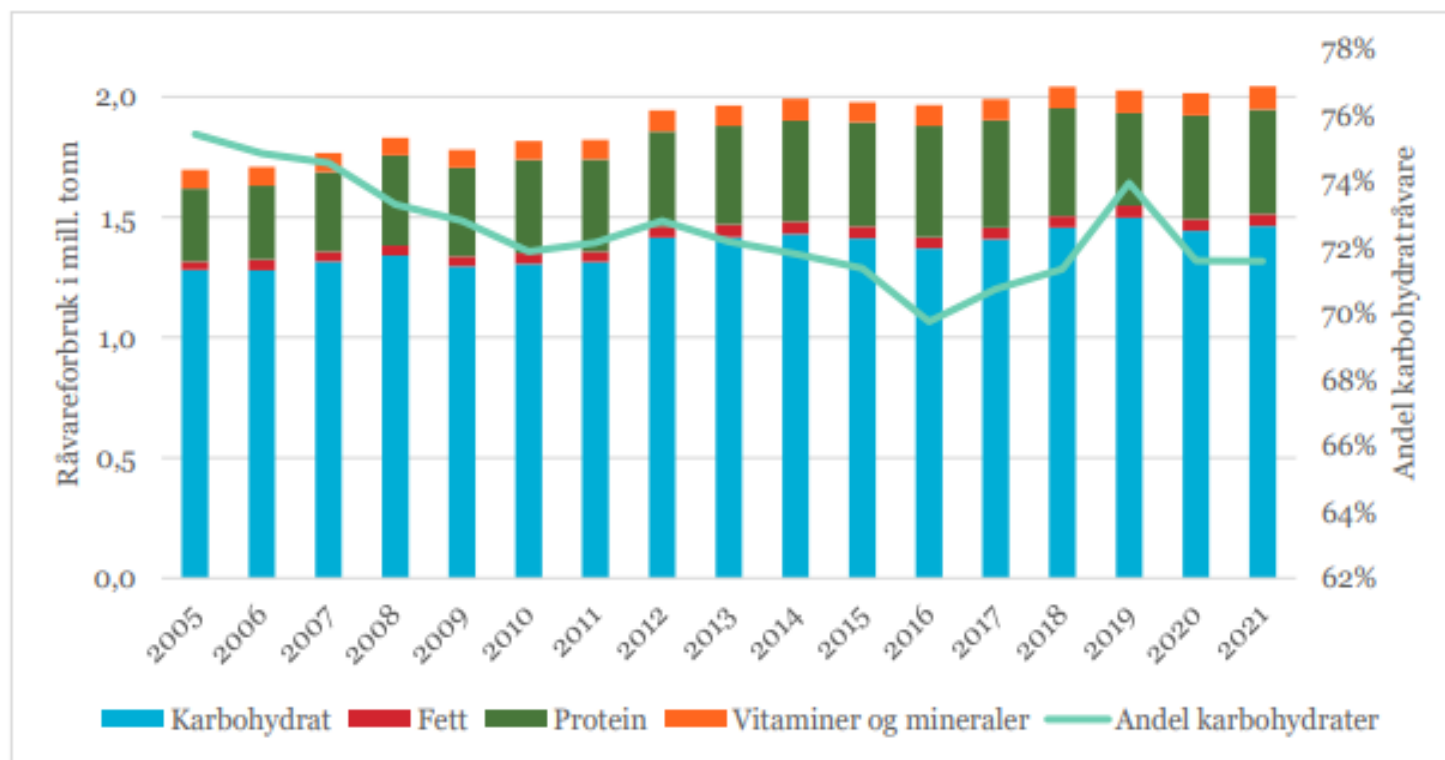
(Kjelde historiske data: Landbruksdirektoratet)

Forventet salg av kraftfôr i 2023

Kraftfôromsetning per kornsesong (tonn)					
	Drøvtyggar	Svin	Fjørfe	Anna	Sum
4K17 - 3K18	1 053 443	487 750	444 983	16 753	2 002 929
4K18 - 3K19	1 095 611	462 859	470 179	16 882	2 045 531
4K19 - 3K20	1 032 386	463 321	478 921	14 638	1 989 266
4K20 - 3K21	1 046 164	469 909	501 957	13 742	2 031 772
4K21 - 3K22	1 009 000	465 400	508 600	13 560	1 996 560
Prognose 22-23	976 000	453 000	517 000	12 000	1 958 000
Endring	-3,3 %	-2,7 %	1,7 %	-11,5 %	-1,9 %

Norsk kraftfôr

Hva er staa?



- ✓ Råvareforbruket til kraftfôr var på 2,04 mill tonn i 2021, - også dette det høyeste nivået som er registrert.
- ✓ 71,6 prosent av råvarene er karbohydrater, 75-80% av disse er norske.
- ✓ De siste årene har den vært ganske stabil
- ✓ **Vi bruker opp det norske kornet. Kan være overlaging år om annet.**

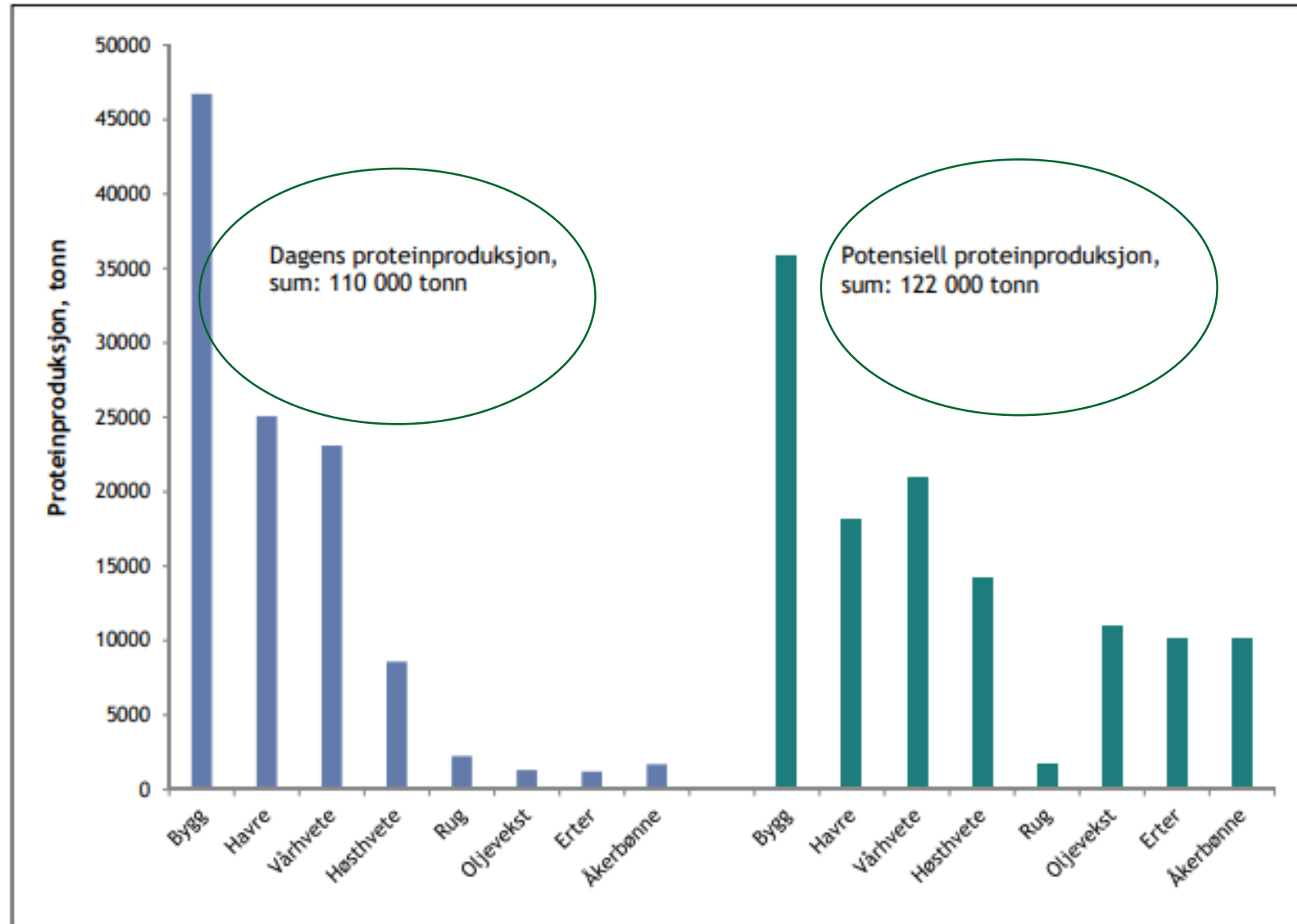
Forbruk av kraftfôrråvarer fordelt på varegruppe, og andel karbohydratråvare, 2005–2021. Mill. tonn og prosent
Kilde: Landbruksdirektoratet

Hva med proteinråvarer



- Vi benytter i dag ca 12% raps og 7% sertifisert soya i våre kraftfôrblandinger
 - Soya er redusert med nesten 50% på 10 år
- Økt potensiale/produksjonsnivå på norske husdyr de siste årene har krevd et mer proteinrikt fôr
 - Men rene aminosyrer benyttes i større grad (muliggjør mer bruk av norsk korn)
- Mulig med økt norsk proteinproduksjon?
 - Norsk fôrkorn
 - Norsk grovfôr
 - Norske proteinvekster
 - Norsk protein fra animalsk/marin/trevirke opprinnelse

Gras er landets største proteinkilde, men kornet bidrar også...



Abrahamsen et.al. 2019

Dagens proteinimport



Råvarer brukt i norsk produksjon av kraftfôr til husdyr i 2021

Vareslag	Totalt	Importert	Norsk
Sildemel/ fisk	2 054	12	2 042
Maisgluten	21 267	21 267	0
Soyamel, imp	19 631	19 631	0
Soyamel, nor	127 644	127 644	0
Rapspellets	197 811	197 811	0
Oljefrø	10 908	5 659	5 249
Fiskeensilasjē	4 710	0	4 710
Urea	4 005	4 005	0
Åkerbønner	30 503	21 572	8 931
Annet proteir	17 215	12 972	4 243
Sum protein	435 749	410 574	25 175

Hvis økt norsk proteindyrking kan gi + 12 000 tonn protein - monner dette lite ift dagens import på 410 574 tonn

12000 tonn protein vil kunne erstatte 27 000 tonn soya

Behov, tilgang og potensiale



Råvare	Tilgjengelig landet 2022	Potensielt volum	Kommentarer
Erter	10.000 tonn	55.000 tonn	Kan bruke mye mer enn potensialet
Åkerbønner	14.000 tonn	40.000 tonn	Kan benytte hele potensialet
Oljefrø	9.000 tonn	52.000 tonn	Ikke behov for hele potensialet. Rapskake kan øke bruken vesentlig

Grovfôr



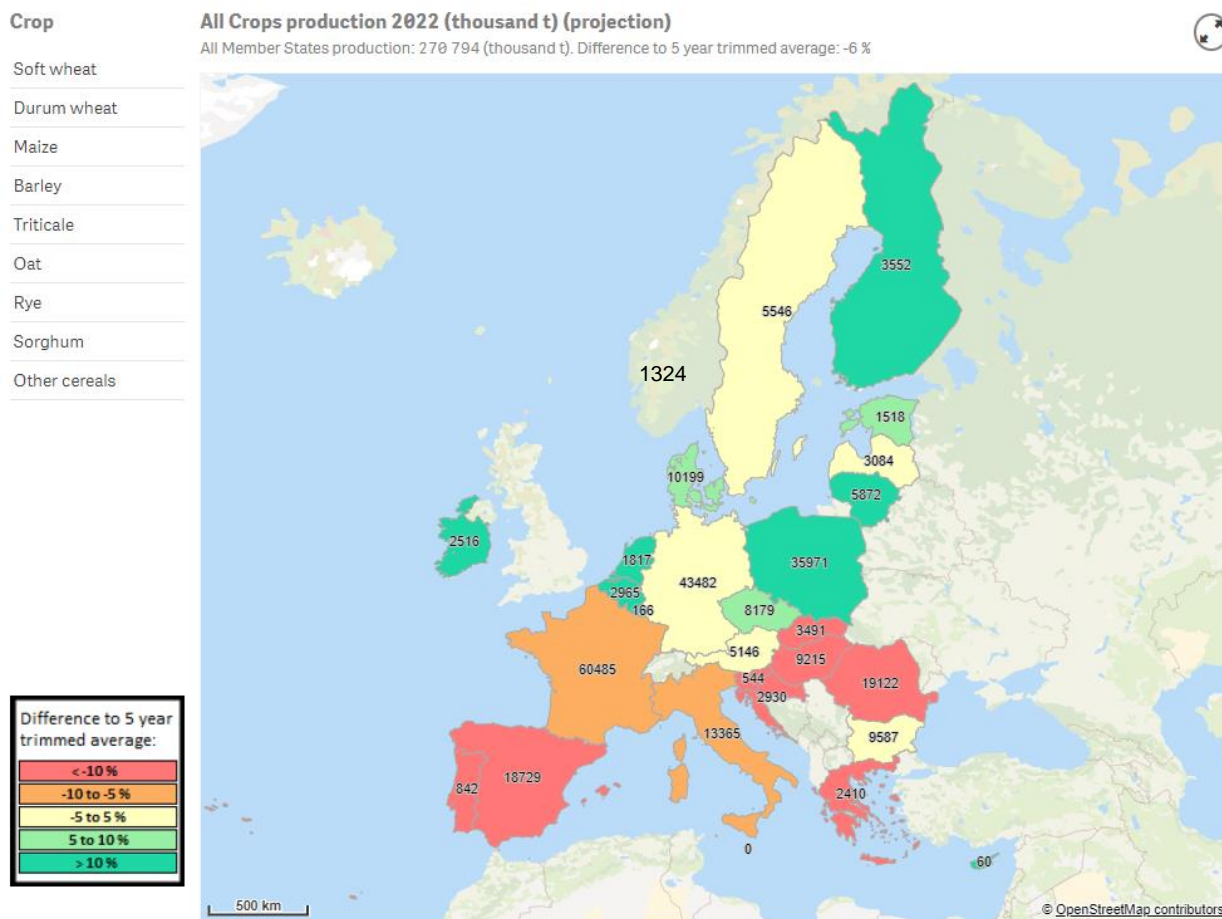
- ✓ Grovfôropptaket hos norske kyr har i realiteten gått ned de siste 10-20 åra
- ✓ Analyser av grovfôret viser ikke en vesentlig endring av kvalitet i denne perioden
- ✓ Ved å øke energiinnholdet i norsk grovfôr med 10% kan vi få:
 - ✓ 10-20% økt grovfôropptak (kg TS/dag)
 - ✓ Redusert behov for kraftfôr (som kan inneholde mer lettnekbrytbar stivelse fra norsk korn)
 - ✓ Norskandelen til norske melkekyr kan øke fra dagens 80-85% til opp mot 95%
 - 10% økt protein i grovfôret kan gi 40 000 tonn mere protein, altså større effekt enn åkerbønner og erter
- ✓ Hva blir metaneffekten og den økonomiske effekten av en slik endring?
- ✓ Er det mulig og er det vilje til å bli med på en slik reise?

Store pris-svingninger i 2022

- Covid-19 problemer 2020 ---
- Invasjon i Ukraina i februar 2022
- Sanksjoner mot Russland og Belaus på løpende rekke - olje, diesel og roesnitter
- Energi og mat/fôr-råvarer blir brukt som våpen
- “Svartehavs-korridoren” oppe fra August 22
- “Mer” vær- og klimarelaterte problemer som påvirker markedet
- Prisnedskrivningen på importerte karbohydrater var viktig å få på plass. Bidrar til mer stabile priser!
- Men med mye norsk korn I 2022 hadde økt prisnedskrivning vært ønskelig



Fôrråvarer – Korn i EU 2022



- ✓ Heldigvis brukbare kornavlinger i Europa
- ✓ Tørken påvirket kun vår-sådde grøder
- ✓ Best avlinger i nord- og øst Europa
- ✓ Høyt falltall – lavt protein for hvete
- ✓ Mer ukrainsk korn til Europa enn tidligere år pga logistikk
- ✓ Forbruk av hvete og mais til fôr i EU forventes å gå ned med henholdsvis 6% og 8%

Hvete – prisutvikling siste 3 år



- ✓ Prisoppgang etter invasjonen i Ukraina
- ✓ Liten avling i USA, ellers bra over alt
- ✓ Rekordavling i Russland - ca. 94 mill t
- ✓ Fôrhvete pris ca. EUR 290 pr t FOB + EUR 30 i frakt. Mais er EUR 15-20 billigere.
- ✓ Ny avling er EUR 15 pr t billigere (MATIF)

Soyamel – prisutviklingen siste 3 år



- ✓ Vi kjøper kun soyamel fra Denofa. GMO fritt, med full sporbarhet til produsent og ProTerra sertifisering. Alt dyrket på områder avskoget før 2008.
- ✓ Forbruket av soya har falt de siste åra, mens forbruket av rapsmel/kake fra Finland, Baltikum og Sverige har økt. Pristillegget for GMO fritt soyamel økte i fjor 100% til USD 208 pr tonn. Det er forventet at tillegget vil falle tilbake til USD 120-130 pr. t fra 1.3.23
- ✓ Logistikk problemer etter snøstormer i USA og forventet avlingstap i Argentina har dratt soyamelprisen opp de siste ukene

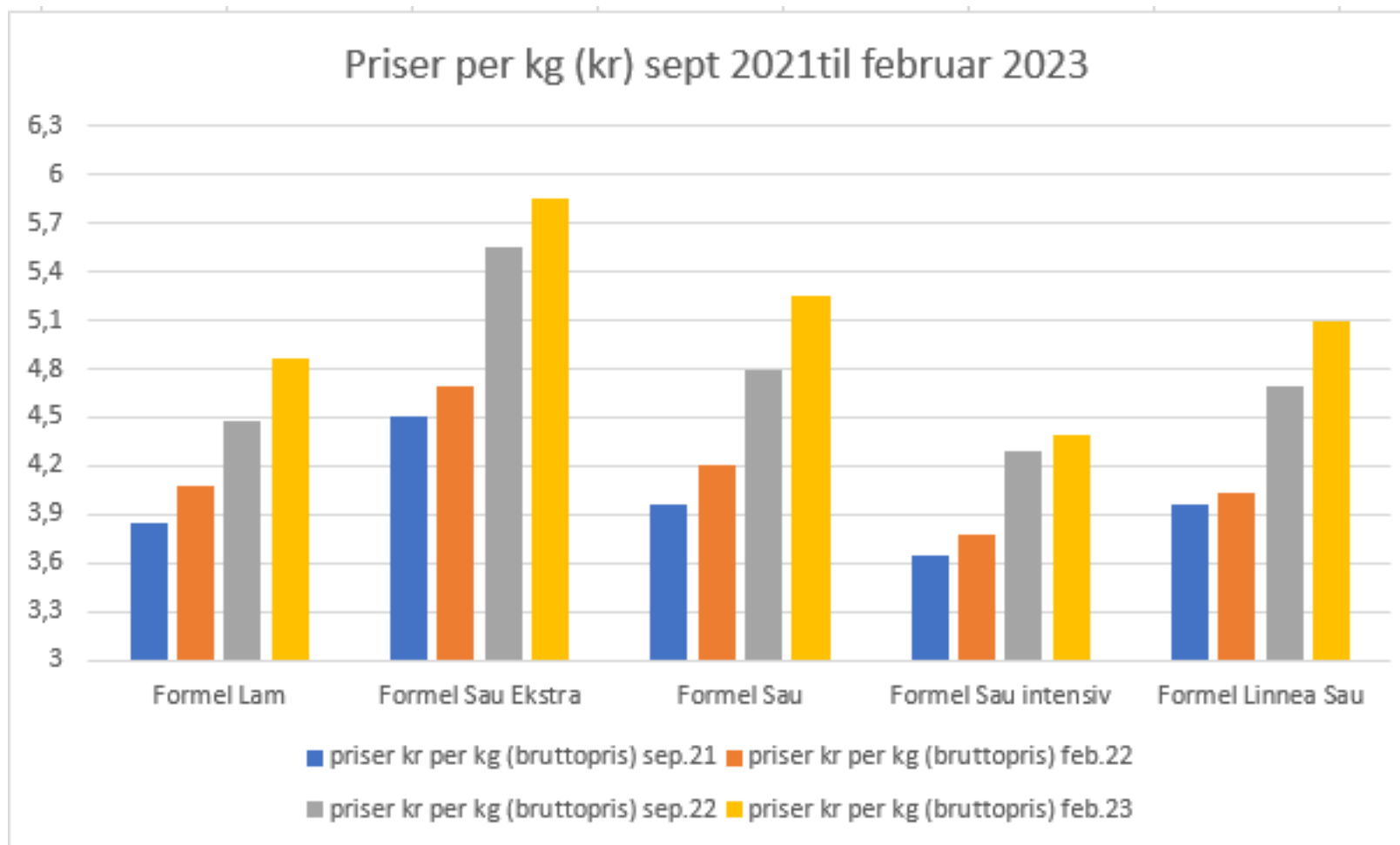
Oljefrø/fett - prisutvikling siste 3 år

Palmeolje Malaysia



- ✓ Solsikke prisoppgang pga invasjonen i Ukraina
- ✓ Rapsfrø prisoppgang inntil innhøsting i EU
- ✓ Det går mot ny rekordavling av soyabønner
I Brasil 150 mill t +
- ✓ Argentina har hatt en problematisk oppstart av soyasesongen og vil miste ca.15mill t (25%)
- ✓ “Long” posisjonen til spekulanter har aldri vært større i soyamel (CBOT)
- ✓ Nytt prisnivå for oljefrø og produkter pga energiknapphet

Utslag på kraftfôrpriser



- 80 -110 øre/kg økning siste år
- Blandinger med mest protein øker mest
- + 100 kr/vinterfôra søya

Råvarepriser, hva har skjedd siden i vår?

- Kostnad ved norsk korn øker med ca 37 øre/kg (jordbruksavtaleeffekt)
- Referansepriser for importerte karbohydrater øker tilsvarende
 - Nyhet; Prisnedskrivning på importerte karbo-råvarer (negativ toll)
 - Sats for prisnedskrivning settes for tre mnd. av gangen hensyntatt valutakurs og internasjonal pris på slutten av foregående måned
- Fortsatt høye råvarepriser, også på fett, protein og andre varer som ikke er påvirket av prisnedskrivning
- Vedvarende høye energipriser
- Økte renter/finansieringskostnader
- Økt arbeidskapitalbehov (som følge av økte priser)

Krigen i Ukraina – Eksport korridor Svartehavet (BSGI)



- “Black Sea Grain Initiative” - snart skipet 18 mill tonn
- Tre havner inngår i avtalen - 55-60% av skipnings-kapasiteten Mykolayiv’s kapasitet på ca. 20-25% blir ikke brukt
- Kina, Spania, Tyrkia og Italia er største destinasjoner
- Ca. 46% mais og 28% hvete
- Opprinnelig avtale for 120 dager, fornyet 18.11 for nye 4 måneder
- Fortsatt god eksport-takt avhenger av krigsutviklingen
- En “korridorstopp” vil bety en umiddelbar prisoppgang på korn på ca. 5-10%

Krig i Ukraina – mot større problemer i 2023?

- 2 millioner hektar dyrket mark må ryddes for miner – litt under 5% av produksjonsarealet
- Innsatsfaktorer mangler for denne sesongen - gjødsel kommer normalt fra Belarus og Russland. Diesel, gass, arbeidskraft og strømforsyning også i manko.
- Høstsådd ca. 50% mindre hvete og bygg enn i 2021. Raps på samme nivå som tidligere
- Energi problemer for «crushing» industri og havne-terminaler
- Kun halvparten av årets maisavling er høstet
- Mindre kornproduksjon i 2023



Energi – diesel forsyningen i Europa

- Covid «stengte» mange mindre lønnsomme raffinerier inkl. Slagentangen
- Grønt skifte har ført til investeringssvikt i næringa
- Sanksjoner stoppet import av russisk råolje i Des
- **Diesel importen fra Russland stopper 05.02.23**
- 44% av Europa's dieselimport i nov 2022 var fra Russland!
- USA kan måtte regulere sin diesel eksport
- Stor lageroppbygging – mulig EU klarer seg til våren. Forvent høyere dieselpriser!



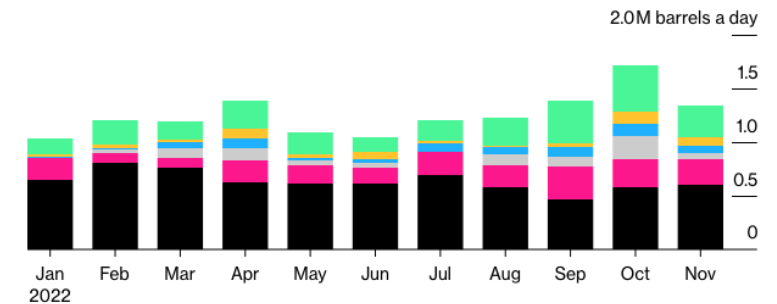
Energi – også dieselkrana fra Russland vil bli lukket



Europe's Diesel Imports Stay High

November arrivals on course to remain well above YTD average

■ Russia ■ Saudi Arabia ■ India ■ US ■ UAE ■ Others



Vortexa data, compiled by Bloomberg
Waterborne gasoil/diesel arrivals into EU 27 & UK; data for Nov. is for 1-24

- Fyll GÅRDSTANKEN !

Forventninger for 2023

- ✓ Krigen holder priser oppe
Mat og energi blir brukt som våpen – forvent et nervøst marked
- ✓ Mindre avlinger neste år i Ukraina og Russland. Tørt i USA – lav vannstand i elver.
Tørke i Argentina
- ✓ Forsyningsproblematikken for diesel kan være undervurdert – importstopp fra Russland
5.2.23
- ✓ Fraktmarkedet forventes å stabilisere seg på et lavere nivå (resesjon)
- ✓ Globalt forholdsvis velfylte kornlagre
- ✓ **Valuta og energi-/drivstoffpriser er viktige drivere for oss i kraftfôrindustrien**

Valuta viktig faktor

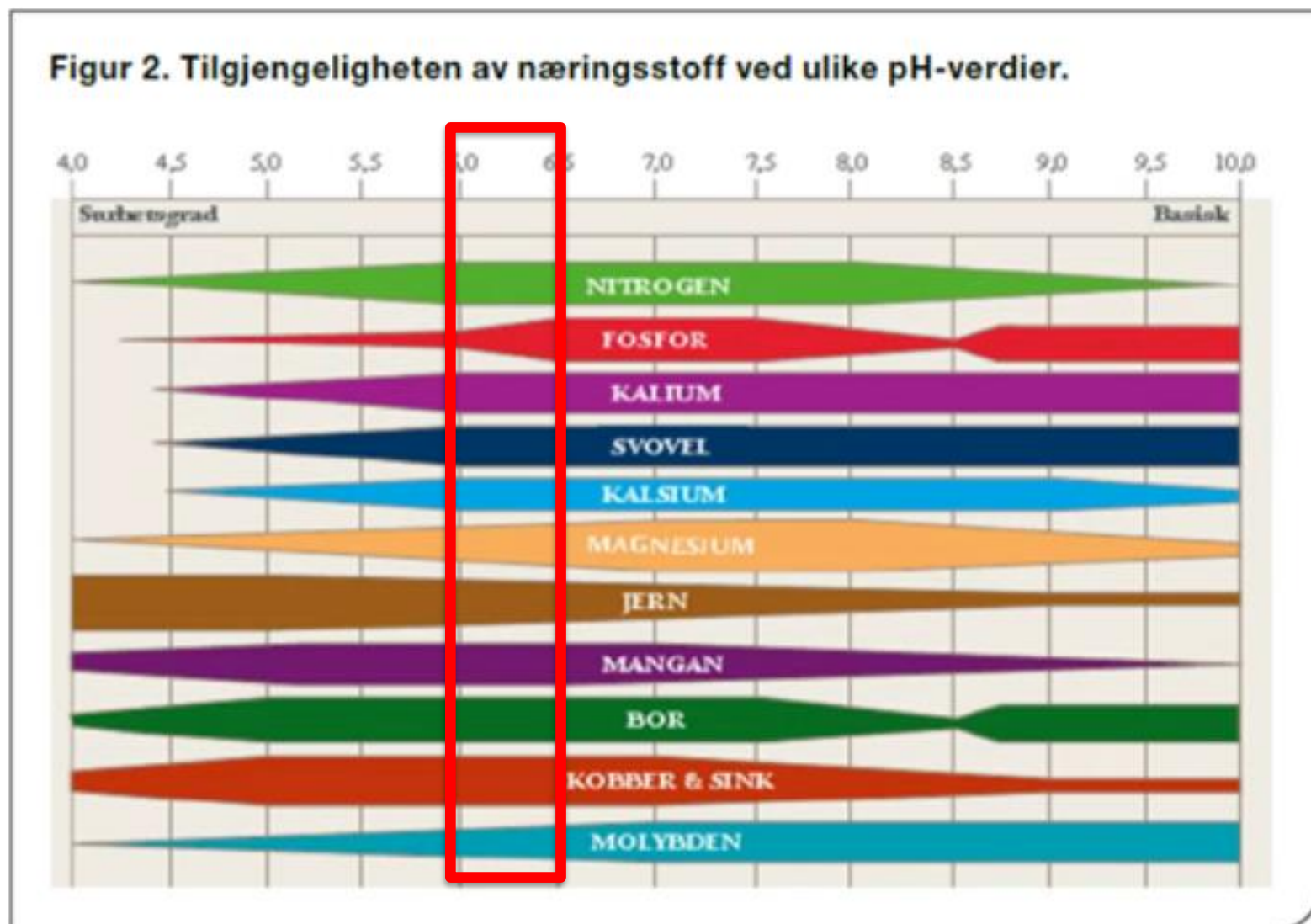


På dagens prisnivåer så er valutaeffekten 100 NOK/t per eurocent endring.

Hva kan lamme produsent gjøre?

- Dyrke godt grovfôr (økt OMD) som gir høgere grovfôropptak
- Gode beiter/vårbeiter – mjølkeproduksjon på søya (høgere vårtilvekst gir høgere vekter på høsten)
- Ha jord i god tilstand (pH må være riktig) for å utnytte næringsstoffene i gjødsel og beite
- Innkjøp av gjødsel, diesel etc – viktig å treffe på laveste markedspriser

pH i jorda



pH i jorda

Figur 1. Gjennomsnittlig pH-verdi basert på jordprover fra 2015

6.6

På slutten av 1970-tallet og starten av 1980-tallet ble det kalket 500 000 tonn på landsbasis. Ti år senere hadde volumet sunket til 300 000 og i 2014 var tallet godt under 200 000 tonn. Fordeles dette utover antall dekar med dyrket mark i landet, har hvert dekar fått knappe 20 kg kalk/år. Dette er bekymringsfullt med tanke på at kalkbehovet til grasproduksjon er mellom 60 og 100 kg kalk per dekar og år. Kan det være kalktilstanden i jorda som gjør at flere bønder sliter med å øke engavlingene?

Kalktilstand



NLR



Felleskjøpet